

11.9 Religion & Filosofi

Fagets identitet

Religion og filosofi handler om menneskets kollektive og individuelle fortolkninger i forhold til det basale og det yderste, herunder de kristne grundfortællinger. Centralt i faget står studiet af religionsdidaktik og forskellig brug af religion, filosofi og etik, historisk og aktuelt, anskuet i grønlandsk og internationalt perspektiv.

Målet er, at den studerende opnår kompetence til

- At planlægge, gennemføre og evaluere undervisning i faget religion og filosofi,
- At analysere, vurdere og diskutere udsagn med religiøst og filosofisk indhold med henblik på at udøve religionsundervisning på skolens præmisser,
- At anvende faglige vidensområder, tilgange og arbejdsformer i skolefaget og i tværfagligt samarbejde og
- At formulere og bearbejde religiøse, filosofiske og etiske spørgsmål, som er væsentlige for skolens elever
- At kunne medvirke til fagets fortsatte udvikling
- At planlægge, gennemføre og evaluere undervisning, der stimulerer elevers udvikling af fagsprog og faglig læsning
- Tilegner sig viden om og forståelse af pædagogiske og psykologiske forskningsmetoders forskellige formål, design, dataindsamlingsmetoder, databehandling og analyse samt publikationer

Indhold

- viden om og færdigheder i væsentlige områder inden for kristendomskundskab, inuitisk religion, filosofi & etik samt æstetik set i et historisk perspektiv og i relation til såvel det (nutidige) grønlandske samfund som globalt
- viden om og forståelse af forskellige teorier om kultur og kulturanalyser
- viden om og færdigheder i at anvende faglige analyse- og fortolkningsmetoder
- færdigheder i sagligt at kunne behandle udvalgte emner egnede til at styrke folkeskoleelevens faglige, etiske og personlige udvikling
- færdigheder i kildekritisk at kunne søge relevant viden inden for hele fagområdet i leksika, fagbøger, tidsskrifter, dagspressen og via Internettet m.v.
- færdigheder i at kunne gøre rede for det ideologiske, politiske, etiske og religiøse menneske- og samfundssyn, som kilderne måtte rumme
- viden om og forståelse af kristendomskundskab (med Bibel-studier, historie og nutidig kristen livstolkning)
- viden om og forståelse af andre religioner og livsanskuelser med særlig vægt på de forskellige etiske holdninger
- viden om og forståelse af centrale filosofiske, etiske, politiske, psykologiske og naturvidenskabelige teorier om og tolkninger af tilværelsen
- viden om og anvendelse af forskellige æstetiske udtryksformer set i et historisk perspektiv og i relation til såvel det (nutidige) grønlandske samfund som globalt
- viden om elever og elevgruppers fagsprog og læsning af fagtekster og elevers begrebsudvikling

Fagdidaktik

- Begrundelser for skolefaget religion og filosofi og dets indhold i historisk perspektiv. Aktuelle bestemmelser om faget i folkeskolen
- Religionsundervisningens forskellige tilgange, fx antropologisk, narrativ, livsfilosofisk og symbolorienteret undervisning
- Begrundelse, målsætning, planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning i faget og ud fra faget i tværfaglige sammenhænge
- Kriterier for valg af indhold, undervisningsmidler, forskellige arbejdsformer, herunder praktisk-musiske og it.
- Mødet mellem elevernes verden og det faglige stof. Elevforudsætninger for at arbejde med religiøse, filosofiske og etiske spørgsmål. Det faglige indholds betydning for børn og unges selvforståelse, kulturelle identitetsdannelse og tilværelsesopfattelse.
- Fagets teori og metoder: a) grundtræk ved religionsfaglige metoder, fx hermeneutisk, historisk-kritisk, komparativ, fænomenologisk, sociologisk og antropologisk metode, b) forholdet mellem videnskabsfag og skolefag.
- IT som integreret del af religionsfaget
- Religion i det virtuelle rum
- Pædagogiske og psykologiske forskningsmetoder, så der kan reflekteres kritisk over tekster baseret på videnskabelige empiriske undersøgelser
- For erfaring med at udarbejde et specifikt undervisningsforløb der tilgodeser elevens med- og selvbestemmelse
- Kan vurdere forskellige undervisningsmetoders fordele og ulemper
- Kan begrunde valg og fravalg af metoder med baggrund i et specifikt emne og klassetrin/trin
- Kan anvende løbende evaluering med henblik på at fremme elevens læring
- Er i stand til at reflektere over og vurdere egen praksis
- Kan anvende kvantitative og kvalitative metoder til at udføre mindre undersøgelser
- Kan udarbejde spørgeskemaer til brug ved indsamling af empiri
- Kan analysere indsamlet empiri

Der vil i hvert modul blive arbejdet i dybden med fagdidaktiske spørgsmål, som relaterer sig til det aktuelle emne. Desuden kan følgende elementer indgå:

- Analyse af religionsfaglige materialer til folkeskolen
- Observation af religionsundervisning i folkeskolen med fokus på forskellige dialogformer i undervisningen
- Undervisning i et afgrænset forløb under vejledning af en folkeskolelærer
- Udarbejdelse, begrundelse og drøftelse af undervisningsforløb inden for modulernes faglige emner

Fagets organisering

Linjefaget Religion og filosofi organiseres i 5 semestre, som hver indeholder et eller flere moduler. Disse tegner tilsammen fagets faglige og fagdidaktiske indhold. De 5 semestre indeholder følgende moduler:

1. Filosofi og etik
2. Kristendom
3. Andre religioner
4. Religion og samfund i tid og rum
5. Inuit religion

De studerende organiseres i studieteams, og undervisningen tilrettelægges som debatoplæg fra lærer og studerende, hvor der i forberedelsen indgår en høj grad af selvstudium. Desuden indgår feltarbejde og forskellige former for forskningslignende aktiviteter. Den studerende forpligtes til mundtlige oplæg, der bl.a. bygger på erfaringer fra praktikken og på filosofisk-pædagogiske tilgange til fagområdet. Den studerende arbejder løbende med portefølje.

Evaluering

For at bestå det enkelte semester skal den studerende aflevere et praktisk produkt: Afrapportering af faglig problemstilling i et fagdidaktisk perspektiv i relation til modulets emnekreds. Afrapporteringen kan fx være et undervisningsforløb, et empirisk baseret materiale (feltarbejde og multimedieprodukt eller lign). Den studerende skal desuden holde et bundet mundtligt oplæg: fremlæggelse på baggrund af et skriftligt produkt med faglige og fagdidaktiske refleksioner.

11.9.1 1. semester. Filosofi og etik

Mål

I dette semester arbejdes der med filosofi og med ikke-religiøse livsanskuelser. Der fokuseres på filosofiens tilblivelse og udvikling, herunder udvalgte filosofihistoriske perioders karakteristika, samt på de traditionelle filosofiske discipliner. En særlig vægt lægges på etikken og på den livsfilosofiske tradition samt på deres faglig-pædagogiske udfordringer. Der arbejdes med forskellige etiske argumentationstyper, historisk og aktuelt, samt med den livsfilosofiske traditions forskelligartede udlægninger af mål og mening i den menneskelige tilværelse.

I forlængelse heraf overvejes og afprøves forskellige mulige tilgange til emnes ”Filosofi med børn.” Fagdidaktisk viden og færdigheder er en dimension i modulets samlede indhold. Filosofiens særlige status som erkendelseskilde og verdensforståelse, dens forhold til videnskab, kunst og religion samt dens betydning for samfund, kultur og dannelsesidealer tematiseres. De studerende vil i arbejdet med modulets indhold kunne inddrage undervisningsmaterialer, elevproducerede tekster og andre udtryk samt tekster og materialer til eleverne.

Indhold

- Etik, forskellige etiske positioner, deres muligheder og begrænsninger. Etiske overvejelser med udgangspunkt i aktuelle spørgsmål, der vedrører den enkelte, forholdet til medmennesket, til samfundet og naturen
- Filosofi, herunder livsfilosofi. Filosofi med børn. Forskellige filosofiske opfattelsers muligheder og begrænsninger.
- Religionsfilosofi, herunder forskellige opfattelser af religion og af forholdet mellem religion og modernitet
- Menneskerettighedserklæringen (FN 1948) og Børnekonventionen (FN 1989)

Praktik:

Praktikken er et naturligt omdrejningspunkt for studiet. Det er vigtigt at der indgår problemstillinger der tager udgangspunkt i de fagdidaktiske områder i religion. Linjefaget bidrager til praktikforberedelse og -efterbehandling i samarbejde med det pædagogiske fagområde.

1. semesterpraktik er en observationspraktik med fokus på lærerprofessionens opgaver. Se afsnit 7.1

11.9.2 Kristendom

Mål

I dette semester arbejdes der med kristendommens oprindelse, udvalgte perioder i kristendommens historie samt kristendommens nutidige situation og betydning for både individ og samfund i Grønland og globalt. Kristendom vil i modulet blive behandlet som en mangfoldig størrelse.

I modulet fokuseres på tolkninger af bibelske fortællinger, kristne grundbegreber, ritualer og andre udtryk samt deres faglig-pædagogiske udfordringer.

Den studerende skal både tilegne sig viden om kristendom som religion blandt andre religioner og om kristendom som en religion på sine egne præmisser med et eget tydningsunivers, der fungerer som en dynamisk størrelse, og som sådan er under indflydelse af og øver indflydelse på kultur, samfund og dannelsesidealer i Grønland og internationalt. Modulet beskæftiger sig også med refleksion over denne viden, når den omsættes til konkret undervisning i skolen.

Indhold

- Kristendommens hovedtanker og grundbegreber
- Kristendommens historie med vægt på grønlandske forhold
- Kristendommens betydning for individ og samfund i Grønland og globalt
- Forskellige kristendomsopfattelser og deres kulturelle og historiske betydning
- Kristendommens forskellige udtryk i fx livsformer, ritualer, symboler og kunst.
- Forskellige aktuelle formuleringer og brug af kristendom
- Tolkningen af bibelske fortællinger, kristne grundbegreber, ritualer og andre udtryk samt deres faglig-pædagogiske udfordringer

Praktik:

Praktikken er et naturligt omdrejningspunkt for studiet. Det er vigtigt at der indgår problemstillinger der tager udgangspunkt i de fagdidaktiske områder i religion. Linjefaget bidrager til praktikforberedelse og -efterbehandling i samarbejde med det pædagogiske fagområde.

2. semesterpraktik er en praktik med fokus på tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisning. Se afsnit 7.2. Praktikken foregår i klasser på mellemtrinnet. Efter praktikken udarbejdes en praktikrelateret opgave i faget, såfremt den studerende har valgt matematik som fokusområde i emneundervisningsprojektet. Denne rapport kan således udgøre et af studierapporterne.

11.9.3 3. semester. Andre religioner

Mål

I modulet vil den studerende beskæftige sig med andre religioner i nutid og fortid, lokalt og globalt i et fagdidaktisk perspektiv. Den studerende opnår på forskellig vis viden om religionernes tilblivelse, udbredelse og betydning for tilhængerens religiøse praksis og livsopfattelse. Den studerende kommer til at arbejde med religion som en mangfoldig størrelse, idet den studerende kommer til at beskæftige sig med forskellige retningers kulturelle og historiske betydning samt deres forskellige udtryk i fx livsformer, ritualer, symboler, kunst og fortællinger. I sammenhæng med dette arbejder den studerende med fagdidaktisk viden og færdigheder, hvorved den studerende opøver kompetence i at tilrettelægge, gennemføre og evaluere en varieret og udbytterig undervisning i faget i folkeskolen.

Indhold

Indholdet er:

- Religionernes hovedtanker og grundbegreber
- Religionernes og deres forskellige retningers kulturelle og historiske betydning
- Religionernes forskellige udtryk i fx livsformer, ritualer, symboler, kunst og fortællinger.
- Forskellige aktuelle formuleringer af og brug af religionerne.
- Der arbejdes med hvad forskning og forskningsmetoder er, og hvordan forskningsresultater kan studeres kritisk

4.semester praktik, se afsnit 7.3 . starter i 3.semester

Praktikken er et naturligt omdrejningspunkt for studiet i religion. Det er vigtigt at der indgår problemstillinger, der tager udgangspunkt i de fagdidaktiske områder religion. Der foregår en opdeling i før – under – efter praktikken:

Før praktik, i 3.semester: Der aftales et eller flere områder, som søges undersøgt i relation til et planlagt undervisningsforløb. Der lægges vægt på, at de studerende reflekterer over og begrundet valg og fravalg af pædagogiske og faglige metoder og strategier.

Under praktik: Undervisningsforløbet gennemføres, observationer foretages og data indsamles, i en elektroniske logbog.

11.9.4 4. semester. Religion og samfund i tid og rum

Indhold

Semesteret beskæftiger sig med identitetsdannelse og fællesskabsudvikling nationalt og globalt ud fra et historisk, samfundsmæssigt og religiøst perspektiv. Der arbejdes med forholdet mellem menneske, stat, samfund, religion, kultur og køn ud fra en identitetsmæssig og historisk vinkel. Med udgangspunkt i centrale nationale, europæiske og verdenshistoriske begivenheder og perioder, herunder den franske revolution og oplysningstiden, grundlovens tilblivelse og udformning og 1800-tallet, modernitet, senmodernitet og kulturmødet, sætter modulet fokus på forskellige identitets- og civiliseringsprocesser. Det indebærer, at modulet omhandler sociologiske, historiske, religiøse og kulturelle sammenhænge mellem værdier, normer og levevis. Modulet sigter mod at fremme de studerendes refleksion over og forståelse for egen og andres identitets- og fællesskabsdannelse i et kulturelt og religiøst heterogent Grønland og Europa.

4.semester praktik, se afsnit 7.3

Praktikken er et naturligt omdrejningspunkt for studiet i religion. Det er vigtigt at der indgår problemstillinger, der tager udgangspunkt i de fagdidaktiske områder i religion. Der foregår en opdeling i før – under – efter praktikken:

Under praktik: Undervisningsforløbet gennemføres, observationer foretages og data indsamles, i en elektroniske logbog.

Efter praktik, 4.semester: De studerende reflekterer, analyserer og perspektiverer egen praksis i den elektroniske logbog, og dette indgår i det videre arbejde i de studerendes linjefag. Diagnostiserende og innovative feltarbejder med reference til forskning kan indgå i faget.

11.9.5 5. semester. Inuit religion

Indhold

Semesteret beskæftiger sig med inuitisk religion og inuitiske samfund i det circumpolare område. Der arbejdes med forholdet mellem religion og samfund og sammenlignende med andre naturreligioner.

Den studerende arbejder med (circumpolare) inuitiske religion (livsanskuelser, ritualer og myter m.v.) i relation til nutidens grønlandske historie- og samfundssyn samt i forhold til personlig identitet. Inuit religion ses i sammenhæng med andre naturreligioner, ligesom der generelt arbejdes komparativt.

5.semester praktik, se afsnit 7.4

Praktikken er et naturligt omdrejningspunkt for studiet i religion. Det er vigtigt at der indgår problemstillinger, der tager udgangspunkt i de fagdidaktiske områder i religion. Der foregår en opdeling i før – under – efter praktikken:

Før praktik: Der aftales et eller flere områder, som søges undersøgt i relation til et planlagt undervisningsforløb. Den studerende introduceres til og får øvelse i at planlægge mindre kvantitativ/kvalitativ undersøgelse. Der udarbejdes spørgeskemaer og der introduceres til spørgeteknikker

Under praktik: Undervisningsforløbet gennemføres, observationer foretages og data indsamles, i en elektroniske logbog.

Efter praktik: De studerende bearbejder og analyserer de kvantitative og kvalitative data i den elektroniske logbog, som indgår i det videre arbejde i de studerendes linjefag.

11.9.6 Afsluttende eksamen

Eksamen består af to dele: en skriftlig opgave og en mundtlig del. Der gives en samlet karakter for de to delprøver, som indgår med samme vægt i den samlede karakter.

Den studerende udarbejder et projekt med udgangspunkt i en selvvalgt og for undervisningsfaget religion og filosofi relevant lærerfaglig problemstilling. Problemstillingen skal være godkendt af underviser. Projekt opgaven skal være på 15 sider.

Den mundtlige prøve omfatter dels en fremlæggelse af projekt opgaven dels et selvstændigt trukket spørgsmål. Bedømmelsen foregår ved ekstern censur, og de studerende bedømmes individuelt. Der gives én samlet karakter efter GGS - skalaen.